

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ความเข้าใจ และประสบการณ์ของกันและกันได้อย่างกว้างขวาง ภาษาที่เราใช้เป็นทั้งระบบการเปล่งเสียงและการเขียนสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งคนในสังคมจะต้องเรียนรู้เพื่อการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน จึงนับได้ว่าภาษามีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์มาก นักวิชาการหลายสาขา เช่น นักภาษาศาสตร์ นักจิตวิทยา และนักมานุษยวิทยาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับลักษณะอื่นๆของมนุษย์มาช้านาน ทำให้เกิดทฤษฎีและผลการวิจัยมากมายในหลายด้าน ซึ่งส่วนมากได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของภาษาในการคิด การใช้เหตุผล การรับรู้ และการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์

นักจิตวิทยาส่วนใหญ่ได้จัดความสามารถทางภาษาไว้เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสติปัญญาโดยมีพัฒนาการตามลำดับขั้นเช่นเดียวกับพัฒนาการด้านอื่นๆ ซึ่งเกิดขึ้นควบคู่ไปกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม (จุฑามาศ โฆษะปัญญาธรรม, 2534) การเรียนภาษาของคนเราพัฒนามาตั้งแต่กำเนิดด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งโดยปกติแล้วการเรียนรู้ภาษาจะเริ่มจากการฟังและการพูดก่อนการอ่านและการเขียน

การฟังเป็นทักษะพื้นฐานในการรับรู้อาษาของบุคคล ซึ่งเริ่มตั้งแต่วัยทารก จากการที่เด็กเรียนรู้ที่จะรับฟังเสียงต่างๆ แล้วพัฒนาขึ้นเป็นการเข้าใจเรื่องราวและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการพูดเด็กวัยทารกจะให้การส่งเสียง ซึ่งได้แก่การร้องไห้เพื่อบอกความรู้สึก

และความต้องการของตนเอง เช่น หิว ร้อน หนาว หรือเจ็บปวด จากนั้นจึงค่อยพัฒนาขึ้น เป็นคำพูดสั้นๆ จนถึงขั้นการใช้ประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในการพูดนี้จะต้องอาศัย ความพร้อมของอวัยวะในการได้ยินและอวัยวะเกี่ยวกับระบบเสียง รวมทั้งการทำงานของสมอง เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (สุภาวดี ศรีวรภณะ, 2534)

เด็กในวัย 3 ถึง 4 ปี จะมีพัฒนาการทางภาษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว เด็กจะเริ่มพูด เป็นประโยค และใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งเลอร์นเนอร์ (Lerner, 1981) ได้สรุปไว้ว่า เด็กในช่วงวัยนี้จะเข้าใจคำกริยา คำนาม คำวิเศษณ์ คำบุพบท สามารถ เล่าเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นให้ผู้อื่นฟังโดยใช้ประโยคได้สมบูรณ์ขึ้น สามารถปฏิบัติตามคำสั่งที่เป็น ๕ คำสั่งได้ และค้นหาทิศทางที่มาของเสียงได้ เฮอรวาร์ด และ ออแลนสกี (Heward and Orlandy, 1984) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กอายุ 3 ถึง 4 ปีจะพูดได้เร็ว รู้จักซักถาม และพูด ประโยคได้ยาวขึ้น เช่น ชินดีกำลังอาบน้ำ แม่ไปทำงาน ลูกแมวหิวข้าว เป็นต้น เริ่มรู้จัก การใช้ประโยคขอร้อง และสามารถเข้าใจเรื่องราวที่เป็นนิทานสั้นๆ เข้าใจความหมาย เปรียบเทียบ เช่น ใหญ่/เล็ก รู้จักการอุปมาอุปไมย เช่น กลางวันสว่าง กลางคืน(มืด)

พัฒนาการทางภาษาของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์มักจะมีอัตราการพัฒนาช้ากว่า เกมที่ปกติมาก กล่าวคือเด็กมีท่าทางเหมือนต้องการจะพูดคุย แต่เมื่อตั้งใจฟังก็ไม่สามารถจับความ ได้ว่าเด็กพูดอะไรเพราะเสียงที่เด็กพูดจะเบลอออกมาจากลำคอเป็นส่วนใหญ่ อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูดและใช้เสียงเกิดความติดขัด ไม่คล่องตัว เช่น เด็กจะออกเสียงคำว่า "นม" เป็น "นย" นอกจากนี้การใช้คำศัพท์ต่างๆของเด็กกำพร้าจะใช้ไม่ถูกต้อง ใช้คำกริยาแทนคำนาม เช่น เรียก "นม" ว่า "ฝนตก" (สหทัยมูลนิธิ, 2530: อ้างถึงใน ประภาศรี สุนทรชาติ, 2534) จาก พระกระแสรับสั่งของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, อ้างถึงใน อภิญญา กังสนารักษ์, 2530) ซึ่งได้พระราชทานให้กับผู้ปกครอง สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไทว่า "เด็กกำพร้าจะเหมือนกันทุกแห่ง ที่จะมีเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง และเด็กจะมีพัฒนาการทางด้านภาษาช้า เพราะไม่มีคนมาพูดคุยด้วย" และจากการวิจัยของ

อภิญา กังสนารักษ์ (2530) พบว่าพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยค ในการสื่อสารของเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ชี้ว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติเฮิร์ลอค (Herlock, 1975) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กเล็ก ๆ ที่อยู่ในสถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้าว่า เด็กเหล่านี้จะร้องไห้มากแต่ออกเสียงและทำเสียงต่างๆ ได้น้อยกว่าเด็กในครอบครัวปกติที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองเลี้ยงดูเองในทุกๆระดับของสังคม เด็กกำพร้าจะพูดช้าและพูดได้น้อยซึ่งจะมีผลติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต

จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง อาจสรุปได้ว่าการที่ทำให้เด็กกำพร้าใน

สถานสงเคราะห์มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้ากว่าปกติเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการใหญ่ๆ คือ

1. เด็กขาดโอกาส ขาดสิ่งกระตุ้น รวมทั้งยังไม่ได้รับการฝึกฝนผ่านทางประสบการณ์ การเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กอย่างเพียงพอ เด็กจะได้รับแต่คำสั่งมากกว่าคำถามที่ต้องการจะให้เด็กตอบ มีโอกาสได้รับฟังคำอธิบายในสิ่งที่เขาสนใจน้อยกว่าเด็กในครอบครัวปกติ โอกาสที่จะติดต่อกับสังคมภายนอกก็น้อยกว่าเด็กในครอบครัวปกติ จากทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1977) เชื่อว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมและ สิ่งของรอบตัวเด็ก เป็นเครื่องกำหนดพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้ กล่าวคือ การใช้สิ่งของ หรือบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างความเข้าใจพื้นฐานของเด็กว่าผู้ใหญเห็นหรือได้ยินเขาเมื่อ เขาเริ่มพูด เด็กอาจเคลื่อนไหวตัว จับ ขว้าง ปา บีบของเล่น เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งเป็น พื้นฐานและความจำเป็นของความสำเร็จทางภาษา การเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง ผู้อื่น สิ่งของ เหตุและผล สถานที่ การเกิดขึ้นซ้ำๆของกิริยาและสิ่งของ มีส่วนช่วยให้เด็กแสดงออกทางภาษา อย่างมีความหมาย นั่นก็คือ เด็กจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัว ซึ่งจะช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้

2. เด็กขาดแม่แบบในการฝึกออกเสียง ซึ่งพัฒนาการทางภาษาของเด็กส่วนหนึ่ง ก็มาจากการเลียนแบบเสียงที่ตนเองได้ยิน และเมื่อเด็กเกิดความพอใจเสียงนั้น เด็กก็จะ พยายามเลียนแบบเสียงนั้น และพูดตามได้ในที่สุด แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในจำนวนบุคคลากร มีน้อย เด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์จึงขาดแม่แบบที่จะให้เด็กเลียนเสียงได้อย่างถูกต้อง

เด็กจึงมีปัญหาทั้งในเรื่องการออกเสียงได้ไม่ชัดเจน และใช้คำไม่ถูกต้อง เลวิส (Lewis, 1951: อ้างถึงใน อรุณี เหลืองศิริฤๅ, 2533) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลียนแบบในการพัฒนาภาษา และเชื่อว่าภาษาเริ่มเกิดจากการเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการมองเห็นหรือได้ยินเสียง และเมาเรอร์ (Howrer, 1977) ก็มีความเห็นเช่นเดียวกับเลวิสว่า เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการเลียนแบบตามเสียงและคำพูดของผู้เลี้ยงดู นอกจากนี้เฮอรวาร์ดและออร์แลนสกี (Herward and Orlansky, 1984) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาของเด็กไว้ว่า พัฒนาการทางภาษาจะต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดูเด็ก โดยการชี้ให้เด็กเห็นสิ่งต่างๆ ออกเสียงพูดและให้เด็กพูดตาม แนะนำเหตุการณ์หรือการกระทำต่างๆจากการให้เด็กดูภาพแล้วพูดหรืออ่านให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กได้เลียนแบบจากแม่แบบที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์และเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ภาษาขั้นต่อไปของเด็ก

3. เด็กขาดการเสริมแรงที่จะคอยเป็นกำลังใจ เมื่อเด็กเริ่มมีการออกเสียงพูดซึ่ง สกินเนอร์ (Skinner, 1957: อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว่ตระกูล, 2533) ได้กล่าวถึงพฤติกรรม การพูดของเด็กไว้ว่า พฤติกรรมการพูดของเด็กที่ได้รับการเสริมแรงเด็กจะมีแนวโน้มที่จะพูดเพิ่มอีก ส่วนพฤติกรรมการพูดที่ไม่ได้รับการเสริมแรง ก็จะมีแนวโน้มลดความถี่ของการพูดให้ย่อยลง หรือไม่พูดเลย นิमित ศัลยา (2529) ได้ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า เด็กจะรู้จักสังเกตสีหน้าที่แสดงความชื่นชม หรือคำชมเชยของผู้ใหญ่ที่มีต่อการออกเสียงของเด็ก ซึ่งมีผลทำให้เด็กเกิดความพยายามในการออกเสียงต่างๆมากขึ้น

จากหลักเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ ซึ่งเด็กเหล่านี้ถ้าได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ด้วยการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมโดยผ่านการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากแม่แบบที่ดี รวมทั้งการได้รับการเสริมแรงเมื่อเด็กมีการแสดงออกทางภาษาก็จะช่วยให้เด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์มีพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้นได้ ประกอบกับในปัจจุบันรัฐบาลได้ถือเป็นพันธะกรณีต่อเด็กปฐมวัย กล่าวคือ ผู้ใหญ่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ด้วยการเป็นแบบอย่างและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับเด็ก รวมทั้งให้ความร่วมมือแก่รัฐและ

สถาบันสังคม ที่จะปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กเพื่อไม่ให้ถูกทอดทิ้ง เอาเปรียบ ทารุณ
 ทั้งทางร่างกายและจิตใจ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา
 ค้นคว้าและสร้างกิจกรรมพัฒนาภาษา เพื่อนำไปทดลองใช้กับเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ของ
 กรมประชาสงเคราะห์ และยังเป็นแนวทางให้แก่นักพัฒนาการเด็กและพี่เลี้ยงเด็กนำไปใช้
 พัฒนาภาษาให้แก่เด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์อื่นจะเป็นประโยชน์เพื่อให้เด็กกำพร้า
 ในสถานสงเคราะห์ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม
 อันจะเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของเด็กไทยทุกคนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาภาษาที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูด
 ของเด็กกำพร้า อายุ 3 ถึง 4 ปี ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์

สมมติฐานของการวิจัย

จากงานวิจัยของอภิญา กังสนารักษ์ (2530) พบว่าเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์
 มักขาดประสบการณ์ เนื่องจากมีความจำกัดในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและโอกาส ขาดผู้คอยดูแล
 อย่างใกล้ชิด และขาดความรักความเอาใจใส่จากผู้ใหญ่ ดังนั้นพัฒนาการทางภาษาทุกด้านของ
 เด็กกำพร้าจึงต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

ประภาศรี สุนทรชาติ (2533) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมกิจกรรมทาง
 ภาษา ซึ่งจัดในรูปแบบของการเล่านิทานประกอบภาพทางวิดิทัศน์ ให้กับเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์
 ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการที่เด็กได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมกิจกรรมทางภาษา เด็กจะมีความ
 สามารถทางภาษาด้านความเข้าใจและการพูดเพิ่มขึ้น เนื่องจากเด็กได้รับประสบการณ์มากขึ้น
 มีโอกาสในการใช้ภาษามากขึ้น และได้รับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง จึงทำให้ความสามารถทาง
 ภาษาด้านความเข้าใจและการพูดของเด็กกำพร้าเพิ่มขึ้น

ทรรษา นิลวิเชียร (2535) ได้กล่าวถึงหลักการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของเด็กไว้ว่า เด็กควรอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เด็กจะได้สำรวจ ได้ปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและบุคคลรอบข้าง และผู้ใหญ่ควรยอมรับในสิ่งที่เด็กต้องการจะพูด โดยไม่ไปขัดขวางการพูดของเด็ก

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น สรุปได้ว่า ถึงแม้เด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์จะมีความสามารถทางภาษาช้ากว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติ แต่ถ้าเด็กกำพร้าเหล่านี้ได้รับการฝึกฝนและได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้เลี้ยงดูอย่างถูกวิธี ก็จะช่วยให้เด็กกำพร้ามีพัฒนาการทางภาษาที่ก้าวหน้าได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและสร้างแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาภาษา ซึ่งเน้นการเรียนรู้ทางภาษาจากสิ่งแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในระหว่างการทำกิจกรรม ฝึกให้เด็กเลียนแบบเสียงพูดและการใช้คำให้ถูกต้อง เมื่อเด็กปฏิบัติตามได้และมีการแสดงออกทางภาษา เด็กก็จะได้รับการเสริมแรงทางบวกทันที ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

1. เด็กกำพร้าที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมพัฒนาภาษา(กลุ่มทดลอง) และเด็กกำพร้าที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมปกติ(กลุ่มควบคุม) จะมีคะแนนความสามารถด้านการฟังหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กกำพร้าที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมพัฒนาภาษา(กลุ่มทดลอง) และเด็กกำพร้าที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมปกติ(กลุ่มควบคุม) จะมีคะแนนความสามารถด้านการพูดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. เด็กกำพร้าที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมพัฒนาภาษา(กลุ่มทดลอง) จะมีคะแนนความสามารถด้านการฟังสูงกว่าเด็กกำพร้ากลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมปกติ (กลุ่มควบคุม)
4. เด็กกำพร้าที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมพัฒนาภาษา(กลุ่มทดลอง) จะมีคะแนนความสามารถด้านการพูดสูงกว่าเด็กกำพร้ากลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมปกติ (กลุ่มควบคุม)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นเด็กกำพร้าอายุ 3 ถึง 4 ปี ซึ่งอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต กรมประชาสงเคราะห์ ทั้งเพศชายและเพศหญิง และเป็นเด็กที่ผ่านการพิจารณาจากนักพัฒนาการเด็กแล้วว่าเป็นเด็กปกติที่ไม่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 30 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน
2. ระยะเวลาในการทดลอง ผู้วิจัยใช้เวลาในการสอนกลุ่มทดลอง และนักพัฒนาการเด็กสอนกลุ่มควบคุม เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน (จันทร์ - พฤหัสบดี) วันละ 60 นาที เวลา 9.00-10.00 น.
3. ทักษะความสามารถทางภาษามี 6 หัวข้อ ได้แก่ การเลือกหรือชี้วัตถุหรือรูปมาตามที่กำหนด การตอบสนองต่อคำสั่ง ความสนใจในกาฟังเรื่องราว การเปล่งเสียงโต้ตอบอย่างตั้งใจสื่อความหมาย การใช้คำพูดที่มีความหมาย การใช้ระดับเสียงและความชัดเจนในการพูด แต่ละหัวข้อจะประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก คือ เรื่องสัตว์ สิ่งของ คน และพืช
4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาภาษา
 - 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 4.2.1 คะแนนความสามารถด้านการฟังของเด็กกำพร้าอายุ 3-4 ปี
 - 4.2.2 คะแนนความสามารถด้านการพูดของเด็กกำพร้าอายุ 3-4 ปี

ข้อตกลงเบื้องต้น

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปกติที่ได้ผ่านการพิจารณาจากนักพัฒนาการเด็กซึ่งมีความรู้พื้นฐานทางพัฒนาการเด็กและรู้จักเด็กแต่ละคนเป็นอย่างดีแล้วว่า ไม่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมพัฒนาภาษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการฟังและการพูดจากสภาพแวดล้อม โดยผ่านการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากแม่แบบที่ดี รวมทั้งการได้รับการเสริมแรงเมื่อเด็กมีการแสดง ออกทางภาษาที่ถูกต้อง ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมให้ความรู้และความเข้าใจเป็นกลุ่มใหญ่ กิจกรรมเล่นตามมุมเป็นกลุ่มย่อย และกิจกรรมฟังและพูดเป็นรายบุคคล

กิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเป็นกลุ่มใหญ่ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นให้เด็กเรียน ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งได้แก่ การเล่านิทาน การร้องเพลง การให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น และออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นตามจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้สื่ออุปกรณ์ที่กำหนดไว้

กิจกรรมเล่นตามมุมเป็นกลุ่มย่อย หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อนฯ เป็นกลุ่มเล็กๆตามมุมที่จัดให้ เช่น กิจกรรมศิลปะ เกมการศึกษา การเล่นบทบาทสมมุติ การดูรูปภาพจากหนังสือนิทาน เป็นต้น ในแต่ละวันจะมีกิจกรรมเล่นตามมุมวันละ 3 กิจกรรม กิจกรรมเล่นตามมุมนี้จะจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่เรียน โดยมีพี่เลี้ยงเด็กช่วยดูแล ให้คำแนะนำแก่เด็กและคอยกระตุ้นให้เด็กเล่น สนทนาซักถามกับเด็กขณะที่ทำกิจกรรม

กิจกรรมฟังและพูดเป็นรายบุคคล หมายถึง กิจกรรมที่จัดโอกาสให้ผู้สอนและเด็ก ได้พูดคุยตัวต่อตัว สรุปสิ่งที่เรียนมาเพื่อให้เกิดความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด โดยจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่เรียนในแต่ละวัน

ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาภาษา หมายถึง คะแนนความสามารถด้านการฟังและ การพูดของผู้เรียน ซึ่งได้จากการที่ผู้สอนทดสอบเด็กด้วยแบบทดสอบความสามารถด้านการฟัง

และการพูดของเด็กอายุ 3 ถึง 4 ปี หลังจากผู้เรียนได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมพัฒนาภาษาที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น

กิจกรรมปกติ หมายถึง กิจกรรมที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็ก ซึ่งประกอบด้วย
กิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเป็นกลุ่มใหญ่ ได้แก่ การดูรูปภาพและตอบคำถามจากรูปภาพ
การท่องคำคล้องจอง การร้องเพลง การอ่านพฤษະไทยจากหนังสือที่มีรูปภาพประกอบ
และกิจกรรมเสรี ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนามโดยอิสระ การเล่นของเล่นที่อยู่ภายใน
ห้องเรียน การทำงานศิลปะ โดยที่ผู้วิจัยจะกำหนดหัวข้อความสามารถทางภาษา จุดประสงค์
และเนื้อหาไว้เช่นเดียวกับกิจกรรมพัฒนาภาษา และให้นักพัฒนาการเด็กนำไปใช้กับเด็กกำพร้า
อายุ 3 ถึง 4 ปีในสถานสงเคราะห์

ความสามารถด้านการฟัง หมายถึง คะแนนความสามารถทางภาษาขั้นพื้นฐานที่
เหมาะสมกับอายุของผู้เรียน กล่าวคือ การเลือกหรือชี้วัตถุหรือรูปภาพตามที่กำหนด การตอบสนอง
ต่อคำสั่ง ความสนใจในการฟังเรื่องราว

ความสามารถด้านการพูด หมายถึง คะแนนความสามารถทางภาษาขั้นพื้นฐานที่
เหมาะสมกับอายุของผู้เรียน กล่าวคือ การเปล่งเสียงโต้ตอบ อย่างตั้งใจสื่อความหมาย การใช้
คำพูดที่มีความหมาย การใช้ระดับเสียงและความชัดเจนในการพูด

เด็กกำพร้าอายุ 3 ถึง 4 ปี หมายถึง เด็กที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้งและได้รับการอบรม
เลี้ยงดูจากสถานสงเคราะห์ มีอายุระหว่าง 3 ถึง 4 ปี

สถานสงเคราะห์ หมายถึง สถานที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กชายหญิงอายุตั้งแต่แรกเกิด
ถึง 6 ปี ซึ่งเป็นเด็กที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้ง สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย
ในที่นี้ ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้กิจกรรมพัฒนาภาษาสำหรับเด็กกำพร้าอายุ 3 ถึง 4 ปี ซึ่งมีพัฒนาการทางภาษาด้านการฟังและการพูดช้ากว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติ
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน ในการนำกิจกรรมพัฒนาภาษาที่สร้างขึ้นในงานวิจัย ไปใช้พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กก่อนวัยเรียน
3. เป็นแนวทางให้แก่ผู้สนใจเรื่องของเด็กกำพร้าได้ศึกษาปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาในด้านอื่นๆของเด็กในสถานสงเคราะห์